

підприємств. В сучасних ринкових умовах напрямками для розвитку транспортної системи на найближчий час має бути: надійність та безпека експлуатації транспортних засобів; підвищення якості перевезень пасажирів; залучення інвестицій на придбання нових та оновлення застарілих транспортних засобів; підвищення рівня комфорту при обслуговуванні пасажирів та інші.

Література

1. Григор'єв Г.С. Суть ринку автотранспортних послуг в сучасних умовах господарювання // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: Зб. наук. пр. - К., 1998. - Вип. 3. - С. 207-212;
2. Автомобільний транспорт в Україні. Нормативна база. – К.: КНТ, АТКА, 2004. – 504 с.;
3. Гиссин В.И. Управление качеством продукции: Учеб. Пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2000. – 256 с.;
4. Белешев С.Д., Гуревич Ф.Г. Математико - статистические методы экспертных оценок. – М.: Статистика, 1999. – 226 с.;
5. Басовський Л.Е., Протасьєв В.Б. Управление качеством: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 212 с.

УДК 656. 338. 12

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ТА ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ

Волинець Л.М., кандидат економічних наук

Актуальність теми. Діяльність сучасних промислових підприємств характеризується складністю та динамічністю виробничо-господарських і фінансових зв'язків, що відображається у потокових процесах. Одним із значних резервів ефективного управління підприємством є забезпечення гармонізації потокових процесів з урахуванням впливу внутрішнього та зовнішнього середовища. Досягти цього можна через упровадження комплексного управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками на основі логістичного підходу. Його цінність як методу організаційно-аналітичної оптимізації виробничо-комерційної діяльності полягає у практичному використанні формалізованих процедур опису потокових процесів у логістичній системі підприємства.

Основні принципи логістичного підходу широко використовуються конкурентоспроможними вітчизняними підприємствами. Однак упровадження цих принципів в управління потоковими процесами зазвичай не має наукового обґрунтування, а прийняття управлінських рішень здійснюється інтуїтивно, спираючись на власний досвід керівників підприємства. У зв'язку з цим методологічні та практичні питання управління підприємством як складною логістичною системою потокових процесів постають важливими та актуальними.

Метою даної статті є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління матеріальними і фінансовими потоками підприємства на основі використання логістичного підходу.

Основний матеріал дослідження. Проведені дослідження науково-методичних підходів до визначення логістики і логістичної системи показали відсутність єдиного визначення логістики як наукової концепції та логістичної системи як засобу практичного втілення її положень це обумовлює невирішеність питань щодо виявлення об'єктів логістичного управління. Загальновизнаним є той факт, що логістика виступає засновником потокового мислення, тобто об'єктом дослідження логістики як науки та сфери підприємницької діяльності є потокові процеси. Однак до цього часу остаточно не визначено склад цих процесів, межі їх логістичного підпорядкування.

Оскільки такі складові логістичної системи, як логістичний ланцюг і логістичний цикл, мають відтворювальну основу кругообігу капіталу, то було зроблено висновок про те, що логістичним потоковим процесам властива економічна природа.

Найбільш масовий потік капіталу генерується операційною діяльністю підприємства, яка інтегрує в собі як вартісну, так і матеріальну його форму. У сфері, пов'язаній з випуском основної продукції підприємства, матеріально-грошові потоки опосередковують рух переважно оборотного

капіталу. Вони характеризуються регулярністю формування, великими обсягами і високою інтенсивністю порівняно з рухом основного капіталу, який не створює регулярних припливів і відтоків матеріальних засобів та коштів.

Теоретично діалектику відтворювальних і логістичних процесів підприємства виявлено на тій підставі, що, з одного боку, закономірності відтворювального циклу кругообігу оборотного капіталу враховуються при організації логістичних систем, з іншого – логістичні принципи та методи доцільно використовувати в управлінні оборотним капіталом.

У практичній діяльності об'єктом логістичного управління є оборотні активи, які відображають характер розміщення інвестованого у процес господарської діяльності капіталу. Ці активи перебувають у грошовій, виробничій, товарній формах, вони знаходяться у стані безперервного руху, під час якого відбуваються зміни в їх обсягах, складі, вартості. Динамічний характер оборотних активів має всі ознаки потокового процесу.

Виходячи з даних положень уточнено понятійний апарат логістичного менеджменту. Зокрема, сформульовано логістичні визначення матеріального та фінансового потоку. Логістичний матеріальний потік – оборотні активи підприємства у матеріально-уречевленій формі, які відображають характер розміщення інвестованого у процес господарської діяльності капіталу, розглядаються у процесі застосування до них різноманітних логістичних операцій і віднесені до певного часового інтервалу. Логістичний фінансовий потік – грошові оборотні активи підприємства, які генеруються процесом виконання логістичних операцій з матеріальним потоком у певному часовому періоді, а також джерела коштів, що забезпечують перебіг цього процесу у відповідному часовому інтервалі.

Оскільки процес відтворення постійно повторюваних кругообігів оборотного капіталу знаходить відображення у відповідних залишках, які з різних сторін характеризують перебіг цього процесу, то на практиці частка оборотного капіталу у формі накопиченої вартості представлена запасом товарно-матеріальних і грошових цінностей.

Абстрагування від несуттєвих, другорядних характеристик та акцентування уваги на найбільш важливих з точки зору логістики властивостей дозволило визначити логістичну категорію “запас” як матеріальні і грошові потоки оборотного капіталу, які розглядаються в певному часовому перетині на стадії очікування вступу до процесу особистого або виробничого споживання.

Наявність двох підходів до визначення сутності оборотного капіталу – динамічного і статичного – має принципове значення для оптимізації часових та просторових параметрів логістичних поточкових процесів. Часові параметри логістичних поточкових процесів визначаються логістичним циклом підприємства, методологічною основою побудови якого є операційний цикл, просторову організацію поточкових процесів забезпечує логістичний ланцюг, який поєднує в різних комбінаціях послідовно-паралельні функціональні ланки, пов'язані спільними матеріальними, інформаційними і фінансовими потоками.

Логістичний цикл та логістичний ланцюг – це дві форми прояву одного й того ж самого базового процесу – кругообігу оборотного капіталу. Однак, якщо в першому випадку акцент робиться на часових характеристиках матеріально-грошових потоків, ступені їх синхронізації, то в другому – визначальною є траєкторія руху потоків та можливості просторової зміни її форми та довжини.

Результати дослідження свідчать, що управління поточковими процесами необхідно здійснювати на принципах інтегрованого логістичного підходу, який передбачає включення до процесу управління всіх учасників товароруку (постачальників, споживачів, гуртових і роздрібних посередників, підприємств сфери послуг). Проблеми становлення зв'язків і координації діяльності учасників логістичного ланцюга вирішуються за допомогою концепції управління ланцюгом поставок (Supply Chain Management - SCM).

Взаємозв'язок логістики та управління ланцюгом поставок виявляється тільки за умов розширеного трактування цих понять як концепцій або теорій управління. Орієнтиром управління в обох випадках виступає ланцюг поставок. У ньому поставка розглядається як функція ланцюга, а матеріальний потік – як предмет поставок.

В основу дефініції ланцюга поставок покладено розуміння того, що це філософія управління цілісним матеріальним потоком у каналі трансформацій від джерела виникнення до кінцевого споживача. Матеріальний потік такого масштабу має як речовинну форму ресурсів, так і неречовинну форму послуг (транспортно-складських, пакувальних тощо). З точки зору логістики матеріальний потік уособлює рух вартості, що поступово додається на різних стадіях логістичного ланцюга до вартості сировини та матеріалів. З цих позицій дефініція ланцюга поставок змінюється і набуває змісту ланцюга цінностей. Процес додавання вартості аналізується за стадіями ціннісного/вартісного

ланцюга, а результати цього процесу відображає показник ефективності матеріального потоку – валова додана вартість.

Найбільш тісно показник доданої вартості має корелювати з показником фінансового результату від операційної діяльності, оскільки останній відображає результати виробничо-комерційної, і в тому числі логістичної діяльності.

У ланцюгу поставок всі ланки пов'язані між собою часовими залежностями. Час – ключовий фактор управління функціональним логістичним циклом. Управління логістичним циклом підприємства – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним часовим переміщенням матеріально-фінансових потоків оборотного капіталу та інформаційних потоків на всіх стадіях логістичного ланцюга. Сформульоване таким чином визначення дозволяє уникнути штучного обмеження сфери виробничо-комерційної діяльності операційним циклом, який розглядається як багатoshаровий потоковий процес, що становить основу логістичної системи. Акцентування уваги на інформаційних потоках обумовлено тим, що системна цілісність логістичного циклу забезпечується відповідними інформаційними процесами, які органічно влітаються в інші потокові процеси. Інформація споживається в ході логістичного процесу і відтворюється як відображення його результатів.

Часова неузгодженість матеріально-фінансових потоків у повному логістичному циклі мала місце на тлі порушення раціонального співвідношення їх обсягів. Скорочення тривалості логістичного циклу може бути досягнуто як за рахунок оптимізації матеріально-уречевленої, так і фінансово-вартісної та грошової підсистем. Фінансово-вартісна підсистема характеризує рух доходів, відповідний обороту матеріальних цінностей, грошова підсистема забезпечує рух фінансових цінностей – носіїв доходів, що забезпечують переміщення товарів від виробників до споживачів. Грошовий потік як самостійний об'єкт аналізу формується послідовно на всіх стадіях трансформацій матеріального потоку, де створюється нова вартість. Рух доданої вартості задає напрям формування грошового потоку і обумовлює послідовність здійснення його аналізу.

Окремі елементи операційного грошового потоку формуються в результаті здійснення логістичних операцій з матеріальним потоком. Однак надати їм вартісну оцінку, не маючи інформації про склад та структуру логістичних витрат, частку прибутку від здійснення логістичних операцій у сумі чистого прибутку, досить складно. Разом з тим існує можливість виокремити логістичні чинники формування операційного грошового потоку. Для цього необхідно провести факторний аналіз, який визначає вплив абсолютних змін товарної дебіторської та кредиторської заборгованості, запасів та розрахунків у формі векселів на обсяг формування операційного Cash flow.

Вексель є основним інструментом удосконалення управління фінансовими потоками, завдяки його використанню прискорюється загальна оборотність обігових коштів підприємства. За допомогою векселя виявляється адекватність та єдність матеріальних і фінансових потоків.

Оцінку взаємозв'язку грошових потоків з матеріальними можна виконати на підставі аналізу ліквідності. З точки зору логістики ліквідність визначає час трансформації активів у кошти, і тому її аналіз зводиться до визначення показників тривалості обороту окремих елементів обігових коштів.

У сутнісних характеристиках майже всіх показників фінансового аналізу можна знайти “логістичні риси”, які певною мірою виявляються через взаємодію поточкових процесів. Таким чином, виявляється діалектичний зв'язок логістики і фінансів: з одного боку, фінансові показники використовуються для оцінки логістичної системи підприємства, з іншого – націлювання фінансового механізму на задоволення потреб споживача, прискорення руху коштів і мінімізацію витрат необхідно здійснювати на засадах логістики.

Доведено, що об'єктом дослідження логістики як науки є економічні потокові процеси, які виникають у відтворювальному циклі кругообігу оборотного капіталу. На підставі твердження про діалектику відтворювальних і логістичних процесів науково обґрунтовано використання принципів логістичного підходу в управлінні оборотним капіталом.

Визначення управління логістичним циклом як системи принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним часовим переміщенням матеріально-фінансових потоків оборотного капіталу та інформаційних потоків на всіх стадіях логістичного ланцюга, дозволить уникнути штучного обмеження сфери виробничо-комерційної діяльності операційним циклом.

Логістична система підприємства як система інтеграції матеріального потоку, що організує його наскрізне переміщення від виробника до споживача, не буде цілісною та завершеною, якщо не враховано фінансових умов матеріального потоку. У статті охарактеризовано механізм створення цих умов. В основу взаємодії фінансової підсистеми з матеріальною покладено організацію зовнішніх та

внутрішніх регулюючих потоків. Запропонований підхід до управління матеріально-фінансовими потоками має не тільки рекомендаційний характер, а й практичне значення, оскільки дозволяє поєднати цілі виробничих і фінансових служб підприємства, і, як наслідок, підвищити його організаційно-економічну стійкість.

Висновки. Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню, розробці методичних підходів та прикладних рекомендацій щодо ефективного управління матеріальними та фінансовими потоками підприємства на основі логістичного підходу.

На основі використання закономірностей відтворювальних процесів сформульовано логістичні визначення матеріального, фінансового потоку, запасу. Науково обґрунтовано використання принципів логістичного підходу в управлінні оборотним капіталом підприємства.

Література

1. *Тяпухин А.* Потоки логистические и не логистические // РИСК. – 2011. - №1. – С.15-21
2. *Бланк И.А.* Управление денежными потоками. – К.: Ника – Центр, Эльга, 2010. – 736 с.
3. *Баранець Г.В.* Аналіз та управління фінансовими потоками в логістичному циклі підприємства // Вісник Луцького державного технічного університету. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – Луцьк: ЛДТУ. – 2006. – Вип. №3 (12). – Ч. 2. – С. 6-15.

УДК 330.322

МОДЕЛЬ РОЗРОБКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гайдай Г.Г.

Розглянуто розмаїття складу процесу розробки інвестиційної стратегії, запропоновано модель розробки інвестиційної стратегії автотранспортних підприємств.

Актуальність проблеми. В умовах ринкової конкуренції підприємству, щоб досягати поставлених цілей замало виробляти продукцію, необхідно планувати свою діяльність в подальшому, тобто розробляти систему довгострокових цілей. Саме тому на сучасному етапі господарювання доцільно розробляти стратегії підприємства, які забезпечать певний набір правил та дій підприємства в майбутньому. Стратегії розробляються на 3-5 років. До комплексу функціональних стратегій підприємства входить й інвестиційна стратегія, яка передбачає напрями здійснення інвестиційної діяльності для забезпечення реалізації загальної стратегії підприємства. Інвестиційні рішення, майже завжди є стратегічними та потребують моделювання, бо частіше всього передбачають довгострокові вкладення ресурсів.

Метою статті є дослідження розробки моделі інвестиційної стратегії для автотранспортного підприємства, її сутності та значення в плануванні; та аналіз важливості розробки інвестиційної стратегії для нього.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Формування напрямків інвестиційної діяльності з урахуванням перспективи являє собою процес розробки інвестиційної стратегії. Інвестиційна стратегія — система довгострокових цілей інвестиційної діяльності і вибір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення.

Окремі аспекти процесу формування інвестиційного портфеля досліджено в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних авторів.

Серед російських вчених найбільш відомими є роботи з інвестиційного менеджменту Н.В. Сичової, Я.М. Мікіна, І.Т. Балабанова, Б.І. Альохіна та ін.

В Україні останні п'ять років (раніш інвестиційний менеджмент і портфельний менеджмент не мали практики через відсутність фондового ринку) питаннями інвестиційного і портфельного менеджменту займаються І.Т. Бланк, А.А. Пересада, Л.І. Нейкова, Д.М. Черваньов, А.Ф. Гойко, Г.М. Поддєрьогін, А.Г. Ахламов, А.В. Козаченко та ін.

Вже на початку 90-х рр. багато видатних економістів, у тому числі і Нобелівські лауреати В. Леонтьєв, К. Ерроу, Л. Клейн та ін., попереджали про необхідність врахування такої специфіки постсоціалістичних країн, у тому числі України, як гіпертрофована структура монополізованого виробництва, менталітет населення, три покоління якого прожили без приватної власності і т.п [1].

Виходячи з того, що темпи змін, які відбуваються в українській економіці потребують постійного коригування інвестиційної діяльності, як програми дій корпоративних структур,